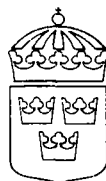

Konstitutionsutskottets betänkande

1989/90:KU21

Justitieombudsmännens redovisning av
sin verksamhet till 1989/90 års riksmöte

1989/90
KU21

Ämbetsberättelsen

Det ankommer på konstitutionsutskottet att granska justitieombudsmännens verksamhet. Till utskottet har för detta ändamål hänvisats ombudsmännens berättelse för tiden den 1 juli 1988 till den 30 juni 1989 (redog. 1989/90:1).

Ämbetsberättelsen inleds på sedvanligt sätt med en skrivelse till riksdagen, vari bl.a. lämnas vissa statistiska uppgifter angående verksamheten. Antalet inkomna klagörenden under tiden den 1 juli 1988 — den 30 juni 1989 uppgick till 2 855 eller 52 fler än under närmast tidigare redovisningsperiod. Sammanlagt avgjordes 3 143 ärenden under den tid ämbetsberättelsen avser. Balanserade ärenden per den 30 juni 1989 uppgick till 806. Under verksamhetsåret har ett åtal anställts. En anmälan för vidtagande av disciplinär åtgärd har gjorts. Den möjlighet JO-instruktionen ger att överlämna klagomål till annan myndighet för prövning och avgörande har utnyttjats i 70 ärenden.

Berättelsen innehåller vidare redogörelser för ärenden av större allmänt intresse. Dessutom redovisas vilka remissyttranden m.m. som ombudsmännen avgett. Ett avsnitt av ämbetsberättelsen innehåller en redogörelse för inspektionsverksamheten. Ämbetsberättelsen innehåller även uppgifter om internationellt samarbete.

Utskottet har mottagit ett antal skrivelser från allmänheten angående ombudsmännens verksamhet.

I samband med utskottets granskning har en genomgång gjorts av diaries, protokoll och registratur. I anslutning härtil har utskottet inhämtat vissa ytterligare uppgifter angående ärendeutvecklingen, balanser m.m. inom JO-ämbetet.

Den av utskottet nu företagna granskningen har ej gett anledning till något särskilt uttalande.

Motion

Med anledning av ämbetsberättelsen har väckts motion 1989/90:K5 av Daniel Tarschys m.fl. (fp). I motionen tas upp ett av JO Ragnemalm i ämbetsberättelsen redovisat beslut angående medlemskap i svenska kyrkan i samband med förvärv av svenskt medborgarskap (ämbetsbe-

rättelsen s. 355 f.). I beslutet kritiserar JO regelsystemet på området. JO ifrågasätter om inte lagstiftningen bör justeras, så att man kommer ifrån den automatik som följer av 9 § religionsfrihetslagen och 9 § medborgarskapskungörelsen och som visat sig kunna leda till att nyblivna svenska medborgare mot sin verkliga önskan blir medlemmar i svenska kyrkan. JO föreslår att en ordning bör införas som innebär att medlemskapet grundas på en skriftlig ansökan, för vilken hör utarbetas ett klarläggande formulär. Enligt JO skulle en sådan ordning ge sökanden en större insikt i och medvetenhet om vad ett medlemskap i svenska kyrkan i realiteten innebär. JO har överlämnat en kopia av beslutet för kännedom till justitiedepartementet, statens invandrарverk och svenska kyrkans centralstyrelse. Motionärerna, som delar JO:s angivna bedömning, anger att gällande ordning från principiella synpunkter inte kan anses tillfredsställande. I motionen anges vidare att det, såvitt avser vuxna människors inträde i svenska kyrkan, är rimligt att den baseras på en medveten individuell valhandling. Motionärerna anser därför att religionsfrihetslagen och medborgarskapskungörelsen bör ändras för att nå detta syfte och att dessa ändringar bör ske i enlighet med de riktlinjer som angivits av JO. I motionen begärs ett tillkännagivande härom till regeringen.

Med anledning av motionen har från svenska kyrkans centralstyrelse inhämtats följande upplysningar om det inom kyrkan pågående utredningsarbetet om dop och kyrkotillhörighet m.m. En arbetsgrupp inom svenska kyrkans centralstyrelse avgav i april 1989 sitt slutbetänkande i frågan (SKU 1989:1), vari redovisas två alternativa förslag till lösningar. Dessförinnan hade arbetsgruppen redovisat två diskussionsbetänkanden i saken (SKU 1985:1 resp. SKU 1988:1). Centralstyrelsen har ännu inte tagit ställning till utredningens förslag. Inom centralstyrelsen övervägs att inom kort fatta beslut om att genom tilläggsdirektiv uppdraga åt en av styrelsen hösten 1988 tillsatt kommitté — kyrkoordningskommittén — att göra en särskild översyn av några delfrågor anmärkta i ovannämnda betänkande SKU 1988:1. Vad som avses är vissa inslag i några av bestämmelserna i religionsfrihetslagen om medlemskap i svenska kyrkan (se SKU 1988:1 s. 115 f.). På dessa punkter råder enighet om att lagstiftningen bör ändras oavsett vilken lösning som väljs i den övergripande frågan. Samtidigt övervägs att låta kommittén behandla den fråga som tagits upp i det till centralstyrelsen översända JO-beslutet.

Utskottet får för egen del anföra följande. Som ovan framgått övervägs för närvarande inom centralstyrelsen att se över det regelsystem som kritiserats av JO i det i motionen angivna beslutet. Utskottet, som vill erinra om att ändring av religionsfrihetslagens bestämmelser om tillhörighet till svenska kyrkan fordrar kyrkomötets samtycke, anser att initiativ till förändrad lagstiftning på förevarande område i första hand bör komma från kyrkan. Mot angiven bakgrund finns det inte anledning för riksdagen att nu ta ställning till den i motionen upptagna frågan. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1989/90:K5.

Utskottet hemställer

1. beträffande *ämbetsberättelsen*

att riksdagen lägger justitieombudsmännens ämbetsberättelse
— redogörelse 1989/90:1 — till handlingarna,

2. beträffande *viss ändring av reglerna angående medlemskap i svenska kyrkan*

att riksdagen avslår motion 1989/90:K5.

Stockholm den 28 november 1989

På konstitutionsutskottets vägnar

Anders Björck

Närvarande: Anders Björck (m), Catarina Rönnung (s), Birgit Friggebo (fp), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Sören Lekberg (s), Torgny Larsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Ylva Annerstedt (fp), Bengt Kindbom (c), Bo Hammar (vpk), Hans Leghammar (mp), Ulla Pettersson (s), Rosa-Lill Wåhlstedt (s), Lahja Exner (s)*, Rosa Östh (c)* och Ingegerd Sahlström (s)*.

*Fj närvarande vid justeringen.

Reservation

Viss ändring av reglerna angående medlemskap i svenska kyrkan (mom. 2)

Birgit Friggebo (fp), Ylva Annerstedt (fp), Bo Hammar (vpk) och Hans Leghammar (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Som ovan" och slutar med "motion 1989/90:K5" bort ha följande lydelse:

Det är angeläget att regeringen tillser att de ändringar som förordats i motionen snarast kommer till stånd. Att frågan inte har sådant samband med det inom kyrkan pågående arbetet rörande dop och kyrkotillhörighet att detta behöver avvaktas bekräftas av de från svenska kyrkans centralstyrelse inhämtade uppgifterna. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *viss ändring av reglerna angående medlemskap i svenska kyrkan*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:K5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

